

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ต่อการดำเนินงานของศูนย์ ในจังหวัดเชียงใหม่” มีเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ โดยแยกเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและการวัดความคิดเห็น
2. แนวทางการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
3. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจังหวัดเชียงใหม่
4. ผลงานวิจัยและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและการวัดความคิดเห็น

ได้มีผู้ให้ความหมาย หรือคำจำกัดความของความคิดเห็นหรือทัศนคติ (Opinion) ไว้หลายท่าน ดังนี้ Good (1959) อ้างโดย เกริกฤทธิ์ (2543) ให้คำจำกัดความของความคิดเห็นว่า เป็นความเชื่อหรือการลงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่ เป็นความคิดเห็นที่จะต้องหาเหตุผลอย่างระมัดระวังรอบคอบในการตัดสินใจ ซึ่งบุญธรรม (2520) อ้างโดย พรรณวดี (2537) ได้กล่าวถึงความคิดเห็นของบุคคลจะเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติประจำตัวบางอย่าง เช่น พื้นความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานและการติดต่อระหว่างบุคคล นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลและกลุ่มมีความเห็นไปในทิศทางใดทางหนึ่ง ทั้งนี้เพราะพื้นฐานความรู้อันเป็นกระบวนการสังคม จะเป็นรากฐานในการก่อให้เกิดความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ และรัชนีกร (2528) ได้กล่าวสนับสนุนว่าความคิดเห็นเป็นความรู้สึกนึกคิดที่ประเมินออกมาเป็นทัศนคติของความพอใจหรือไม่พอใจของบุคคลหรือกลุ่มต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ ดังนั้นถ้าจะวัดทัศนคติก็จะวัดความคิดของบุคคล กลุ่มคนที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ ส่วนสุชาและสุรางค์ (2524) ได้กล่าวว่าการแสดงออกของเจตคติ เพราะเจตคติมีความเกี่ยวข้องกับความนึกคิด ซึ่งการนึกคตินั้นเป็นลักษณะของความรู้สึกของจิต หรือสิ่งกระตุ้นให้ความคิดของบุคคลเอนเอียงไปในทางใดทางหนึ่งได้ และแสดงออกมาในรูปของความคิดเห็นหรือพฤติกรรมอย่างอื่น พรรณวดี (2537) ปริมาณ (2542) และ เกริกฤทธิ์ (2543) ได้สรุปทัศนคติหรือความคิดเห็นไว้ใกล้เคียงกันว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งอาจแสดงออกด้วยการพูด การปฏิบัติหรือการเขียนการแสดงออกของความคิดเห็นจะเกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยม การศึกษา ประสบการณ์ สภาพแวดล้อมและ

พฤติกรรมระหว่างบุคคลเป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาและประเมินค่าก่อนที่จะตัดสินใจแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งความคิดเห็นนี้อาจเป็นที่ยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้

จากแนวคิดดังกล่าวมาแล้ว ผู้ศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า ทักษะ (Opinion) หรือความคิดเห็นเป็นความรู้สึกรู้สึกของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งอาจเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับค่านิยมการศึกษา ประสบการณ์ สภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล หรือกลุ่มบุคคล

การวัดความคิดเห็นสามารถวัดได้โดยใช้แบบวัด Likert Scale ซึ่งเป็นแบบทดสอบเพื่อวัดทัศนคติของ R "Likert" ไวรัช (2522) ทั้งนี้เพราะความคิดเห็นกับเจตคติหรือทัศนคติมีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกัน ความคิดเห็นก็คือการแสดงออกของเจตคติ มีลักษณะเป็นประโยคและมีหลายหัวข้อให้เลือก โดยครอบคลุมหัวข้อที่จะศึกษา แต่ละข้อความจะมี 5 ระดับ และกำหนดค่าไว้ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง กำหนดค่าเท่ากับ 5 เห็นด้วยมาก กำหนดค่าเท่ากับ 4 ไม่แน่ใจ กำหนดค่าเท่ากับ 3 ไม่เห็นด้วย กำหนดค่าเท่ากับ 2 และไม่เห็นด้วยอย่างมาก กำหนดค่าเท่ากับ 1

แนวทางการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

กรมส่งเสริมการเกษตร (2542 ก) ได้กำหนดรายละเอียดแนวทางในการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ดังนี้ จากนโยบายกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ที่เน้นการบริหารงานในรูปแบบของการบูรณาการโครงการ เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันทั้งระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง องค์กรท้องถิ่นและเกษตรกร ในการพัฒนาการเกษตร ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดการประหยัดลดความซ้ำซ้อน ตลอดจนใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังทำให้เกิดกระบวนการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับรู้ โดยเฉพาะชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ วางแผน และกำหนดกิจกรรมด้วยตนเอง ดังนั้นแนวทางเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องมีศูนย์กลางในการประสานงานและบริหารจัดการในเรื่องนี้ด้วย การจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดกิจกรรมและการจัดกิจกรรมของแต่ละส่วนราชการลงสู่พื้นที่เป้าหมายเดียวกันภายใต้การมีส่วนร่วมของเกษตรกร ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการพัฒนาและกำหนดแผนการพัฒนาและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะตรงกับความต้องการของชุมชน เกิดการพัฒนาในอาชีพทุกด้าน ผลักดันให้ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกำหนดแนวทางในการดำเนินงานประเด็นต่าง ๆ คือ

1. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล คือศูนย์กลางในการประสานงานถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรสาขาต่าง ๆ ในระดับตำบลสู่เกษตรกร

2. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

เพื่อให้เป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรท้องถิ่น และเกษตรกร ในการดำเนินงานถ่ายทอด และขยายผลของเทคโนโลยีการเกษตรอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ

3. เป้าหมายในการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ให้จังหวัดทุกจังหวัดดำเนินการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ให้ครบทุกตำบลที่มีการประกอบอาชีพการเกษตรภายในเดือนกันยายน 2542

4. องค์ประกอบของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

องค์ประกอบของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นสำนักงาน และส่วนที่เป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิต ดังนี้

1. ส่วนที่เป็นสำนักงาน ประกอบด้วย สถานที่ทำงานของผู้อำนวยการศูนย์ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบลเป็นผู้อำนวยการศูนย์ ในสำนักงานดังกล่าวมีสิ่งอำนวยความสะดวกและข้อมูล ได้แก่

1.1 สถานที่ตั้งสำนักงาน ให้พิจารณาสถานที่ตั้งที่มีความยั่งยืน ติดต่อดี สะดวก ดังนี้

- ให้เลือกที่ทำการ อบต. เป็นอันดับแรก
- ในกรณีที่ไม่สามารถใช้สถานที่ อบต. ได้ ให้พิจารณาจากสถานที่อื่นที่เหมาะสมเป็นที่ตั้งสำนักงาน

1.2 วัสดุอุปกรณ์ที่สำนักงานศูนย์ ได้แก่

- ป้ายชื่อศูนย์ (โลโก้) และขนาดของป้ายชื่อออกแบบจากส่วนกลาง
- โต๊ะ / เก้าอี้ ที่ทำงานของเจ้าหน้าที่
- เครื่องเขียนแบบพิมพ์ กระดาษและบอร์ด
- แผนผังแสดงขอบเขตของตำบลที่ตั้งศูนย์ ที่ตั้งจุดสาธิตและ

ถ่ายทอดเทคโนโลยี

- ข้อมูลการเกษตรของตำบล ได้แก่ ศักยภาพพื้นที่ชุมชน แหล่งน้ำ

ข้อมูลด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง ฯลฯ

- แผนงาน / โครงการเกษตรประจำตำบล
- ไปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรและ

ไปสเตอร์อื่น ๆ ซึ่งกรมต่าง ๆ ในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดทำให้

- เอกสารวิชาการเกษตรของกรมฯ ต่าง ๆ

- ตัวอย่างของจริง หรือรูปภาพที่มีคำอธิบายพร้อมคำแนะนำเกี่ยวกับโรคแมลงศัตรูพืช หรืออื่น ๆ ตามสภาพปัญหาของพื้นที่

- อื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2. ส่วนที่เป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิต

เป็นสถานที่ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร โดยมีวิทยากรเกษตร (เกษตรกรที่เป็นเจ้าของจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี) ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิต แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 ประเภทที่ดำเนินการโดยเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในอาชีพสาขาต่าง ๆ ทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง พัฒนาที่ดินหรืออื่น ๆ โดยพัฒนาให้เป็นจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิต พร้อมทั้งจะเป็นแบบอย่างให้แก่กลุ่มเกษตรกรหรือเกษตรกรอื่นนำไปปฏิบัติตาม

2.2 ประเภทที่จัดทำขึ้นใหม่ ตามศักยภาพของพื้นที่ และความต้องการของเกษตรกร

ทั้งนี้จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิตสามารถทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสาธิตเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม หรือรายหมู่บ้าน เป็นต้น

ตัวอย่างกิจกรรมสาธิตรายบุคคล หรือรายกลุ่ม เช่น

1. สาธิตผักปลอดภัยจากสารพิษ
2. สาธิตการปลูกกล้วยเชิงธุรกิจครบวงจร
3. สาธิตการเพาะเห็ดเชิงการค้า
4. สาธิตการปลูกพืชครบวงจร เช่น หน่อไม้ฝรั่ง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
5. สาธิตการเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงปลา เป็นต้น

ตัวอย่างการสาธิตรายหมู่บ้าน เช่น

1. หมู่บ้านผลิตเมล็ดพันธุ์พืช
2. หมู่บ้านเกษตรยั่งยืน
3. หมู่บ้านไม้ดอกไม้ประดับ
4. หมู่บ้านหม่อนไหมอุตสาหกรรม

สำหรับวัสดุ อุปกรณ์ หรือสิ่งจำเป็นในกระบวนการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม

ได้แก่

- สถานที่พบปะ/ที่นั่งประชุม ฯลฯ
- ชาร์ต บอร์ดต่าง ๆ แผ่นพลิก
- รูปภาพและอุปกรณ์ที่ใช้ในการบรรยายชี้แจง

- อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ทางราชการจะจัดให้

5. การบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ให้ใช้คณะทำงานเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล รับผิดชอบการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ซึ่งมีองค์ประกอบและหน้าที่ ดังนี้

องค์ประกอบ

1. เกษตรอำเภอ	ประธานคณะทำงาน
2. อบต.	คณะทำงาน
3. กรรมการหมู่บ้าน	คณะทำงาน
4. กรรมการกลุ่มเกษตรกร	คณะทำงาน
5. กรรมการสหกรณ์	คณะทำงาน
6. แกนนำกลุ่มอาชีพ	คณะทำงาน
7. ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (เกษตรตำบลในพื้นที่)	คณะทำงาน และเลขานุการ

หน้าที่

1. วางแผนการปฏิบัติงานโครงการระดับตำบล กำหนดกิจกรรม งบประมาณและกรอบระยะเวลาการปฏิบัติงานในพื้นที่ตำบลเป้าหมาย
2. ติดตาม และรายงานผลความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ต่อคณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ
3. ปฏิบัติงานอื่น ตามที่คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอมอบหมาย

นอกจากนี้คณะกรรมการบริหารศูนย์จะทำหน้าที่หลัก ดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการให้เกิดการจัดทำแผนชุมชนที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรในตำบล ดังนี้

1.1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานความต้องการของชุมชน โดยการสำรวจและเก็บข้อมูลดังกล่าว จะคัดเลือกเกษตรกรอาสาสมัครของแต่ละหมู่บ้าน แล้วนำไปฝึกอบรมสัมมนา ให้สามารถปฏิบัติงานสำรวจข้อมูลการเกษตรเบื้องต้น เพื่อทราบปัญหาและความต้องการของเกษตรกรใน

ตำบล ตามคู่มือการปฏิบัติงานสำรวจข้อมูล โดยเกษตรกรอาสาสมัครดังกล่าว นอกจากจะปฏิบัติงานสำรวจ และจัดเก็บข้อมูลแล้ว ยังสามารถทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารจากทั้งหน่วยงานของทางราชการ และหน่วยงานเอกชนไปสู่เกษตรกรรายอื่น ๆ ในท้องถิ่นของตนเองด้วย

1.2 การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาความต้องการชุมชน โดยเกษตรกรในชุมชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ และตัดสินใจวางแผนการดำเนินงานด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ชุมชนอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Assessment and Planning – PAP) ซึ่งกระบวนการดังกล่าว จะทำให้เกษตรกรสามารถวิเคราะห์วางแผน และจัดการทรัพยากรได้ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ผู้อำนวยการศูนย์และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง จะทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการวิเคราะห์และจัดทำแผนดังกล่าว

2. วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแผนชุมชน และจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการ ในระดับตำบลเสนอผ่านคณะกรรมการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับอำเภอและระดับจังหวัด เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ

3. จัดทำแผนปฏิบัติการของตำบล

3.1 แผนการจัดตั้งสำนักงานศูนย์โดยให้มีข้อมูลเป็นไปตามมาตรฐานข้อมูลที่กำหนด

4.2 แผนการจัดตั้งจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยี

4.3 แผนการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่

- แผนการฝึกอบรมวิทยากรเกษตรกร
- แผนการฝึกอบรม สัมมนา คูงานของเกษตรกร

4.4 แผนขยายผล

4.5 แผนวัดผลสัมฤทธิ์ของการถ่ายทอดความรู้

4.6 แผนการดำเนินการกิจกรรมส่งเสริมการเกษตรตามกิจกรรมโครงการและงบประมาณปกติต่าง ๆ

4. การทำหน้าที่กำกับ ดูแลแผนงานโครงการของตำบลให้เป็นไปตามแผน ตลอดจนติดตามให้การสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ตั้งแต่การกำหนดเรื่องและกิจกรรมสาธิต การจัดการด้านการเตรียมความพร้อมของวิทยากรเกษตรกรที่เป็นเจ้าของกิจกรรมสาธิต การนำเกษตรกรในตำบลมาเรียนรู้การขยายผล

5. การจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารการเกษตรให้เกษตรกรในตำบลได้รับรู้ รับทราบข้อมูลของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำ

ตำบลอย่างต่อเนื่อง หนึ่งการทำงานโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร ซึ่งทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการการบริหารโครงการ ต้องได้รับการฝึกอบรมสัมมนาในด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรของตำบลแบบชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อจะได้สามารถจัดทำแผนของตำบลได้ตรงกับความต้องการของพื้นที่

6. ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบล ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1. ประสานงานและจัดการด้านการเกษตรภายในตำบล
2. จัดการเกี่ยวกับระบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรในตำบล
3. รายงานสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม รวมถึงภัยธรรมชาติต่าง ๆ
4. จัดการเกี่ยวกับโรงเรียนเกษตรกร
5. จัดการด้านการตลาด (ตลาดร่มเขียว)
6. รายงานผลการปฏิบัติงานด้านการเกษตร
7. ฯลฯ

ทั้งนี้ ให้ปฏิบัติงานที่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 วัน โดยกำหนดวันปฏิบัติงานและแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน (ให้กำหนดวันปฏิบัติงานที่ศูนย์ฯ เหมือนกัน ทั้งจังหวัด)

7. วิทยากรเกษตร

วิทยากรเกษตร ได้แก่ เกษตรกรที่เป็นเจ้าของจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิต มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. ให้คำปรึกษาด้านการประกอบอาชีพการเกษตรในตำบล
2. เป็นผู้นำในการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร
3. ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร

8. แนวทางการดำเนินงานของจังหวัด

ให้จังหวัดทุกจังหวัดจัดให้มีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชุมชี้แจงสมาชิก อบต. และองค์กรเกษตรกรในตำบลให้เข้าใจในหลักการของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
2. ตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ตามวิธีการในข้อ 5 โดยให้นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว

3. คัดเลือกสถานที่ตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และคัดเลือกหรือจัดตั้งจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิต
4. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการสนับสนุนบุคลากรและงบประมาณในการดำเนินงานกิจกรรมศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
5. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของตำบล เพื่อใช้ในการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร
6. จัดทำแผนการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และแผนการดำเนินงานของศูนย์ฯ
7. จัดทำป้าย แผนที่ อุปกรณ์ ฯลฯ ประจำศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
8. ประชาสัมพันธ์ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อให้เกษตรกรทั่วไปได้รับรู้และมาใช้บริการ
9. อบรมวิทยากรเกษตรกรให้มีความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
10. ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ ตามกระบวนการถ่ายทอดความรู้ โดยนำเกษตรกรในตำบล หรือเกษตรกรทั่วไปมาฝึกหัด และเรียนรู้
11. ขยายผลการดำเนินการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร โดยกำหนดวิธีการให้เกษตรกร ที่เข้ามารับรู้เข้าไปขยายผล เช่น การให้บริการความรู้อย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนปัจจัยบางอย่างตามความจำเป็น

12. ติดตามประเมินผลและรายงาน

9. การสนับสนุน

1. สำนักงานศูนย์
 - ส่วนกลางให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้กับสำนักงานศูนย์ฯ
2. จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิต
 - 2.1 ส่วนกลางให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการดำเนินงานปรับปรุงจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือจุดสาธิต และงบประมาณสำหรับสร้างจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีขึ้นมาใหม่ ตลอดจนการอบรมวิทยากรเกษตรกร การอบรมเกษตรกร ฯลฯ
 - 2.2 ขอรับการสนับสนุนจากองค์กรเอกชน / องค์กรในท้องถิ่น / อบต. ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้น ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านศูนย์

ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อให้เกษตรกรได้รับประโยชน์จากการถ่ายทอดเทคโนโลยีดังกล่าว

10. การจัดทำมาตรฐานข้อมูลศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จำเป็นต้องมีมาตรฐานของข้อมูลที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน มีระบบการจัดเก็บข้อมูล ทั้งนี้ข้อมูลตามมาตรฐานที่กล่าวถึงนั้น จะมีทั้งรายการข้อมูลที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดทำไว้แล้ว เช่น ข้อมูลแสดงขอบเขตและรายละเอียดของตำบล แผนที่ต่าง ๆ ฯลฯ หรือข้อมูลที่ต้องสำรวจและจัดเก็บเพิ่มเติม เช่น เทคโนโลยีการเกษตรที่ปฏิบัติอยู่ ข้อมูลราคาสินค้า / ตลาด ข้อมูลด้านปัญหาและความต้องการของเกษตรกร เป็นต้น

ขณะนี้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำรายการมาตรฐานข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งจะทำให้สามารถทราบถึงความต้องการของเกษตรกรและการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ คือ

1. ทำให้ทราบความต้องการของเกษตรกร สามารถจัดบริการให้เกษตรกรได้ตรงกับความต้องการ ตลอดจนสามารถจัดเทคโนโลยีสำหรับเกษตรกรได้ถูกต้อง
2. นำมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดแผนงาน / โครงการของตำบลที่สามารถตั้งงบประมาณโดยเสนอจากล่างขึ้นบน ซึ่งจะตรงกับความต้องการของเกษตรกร

11. การมีส่วนร่วมของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่

1. จากการที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แต่งตั้งให้เกษตรจังหวัดเป็นผู้จัดการโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรในระดับจังหวัดนั้น บทบาทสำคัญของผู้จัดการโครงการจำเป็นต้องประสานงานกับส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ของแต่ละจังหวัดให้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานศูนย์ตั้งแต่ต้น โดยเฉพาะการสร้างทัศนคติที่จะให้ทุกส่วนราชการมีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของโครงการร่วมมือกันเพื่อให้เกิดการจัดการและการดำเนินกิจกรรมได้ครอบคลุมทุกสาขาอาชีพ

2. ใช้อำนาจประกอบของคณะกรรมการโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล เป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดการประสานงาน การจัดทำแผนงาน / โครงการ การจัดกิจกรรมสนับสนุน ตลอดจนการระดมบุคลากรทุกส่วนราชการ และเจ้าหน้าที่องค์กรท้องถิ่น เข้ามาร่วมปฏิบัติงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

12. กลยุทธ์ในการดำเนินงานศูนย์ให้เกิดความยั่งยืน

ในการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ที่มีความพร้อมทั้งการตั้ง

สำนักงานและการตั้งจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีนั้น แต่ถ้าหากกิจกรรมที่กำหนดขึ้นไม่มีเกษตรกรมาร่วมใช้บริการ ก็ไม่สามารถที่จะทำให้อุณหภูมิถ่ายทอดเทคโนโลยีมีความยั่งยืนอยู่ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ในพื้นที่ให้เกิดขึ้นให้พร้อมกัน คือ

1. สร้างความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามข้อ 11 ให้เกิดการประสานความร่วมมือกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
2. มีข้อมูลข่าวสารวิชาการที่มีคุณภาพและมีกิจกรรมการให้บริการเกษตรกรในสาขาต่าง ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง
3. ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ต้องมีความพร้อมและต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จะได้สามารถทำหน้าที่ในการบริหารจัดการและการประสานความร่วมมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. มีการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เกษตรกรได้รับรู้รับทราบความเคลื่อนไหวของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตลอดเวลา
5. เมื่อได้กำหนดแผนปฏิบัติการของศูนย์แล้วจะต้องให้มีการปฏิบัติตามแผน เพื่อให้เกิดความเชื่อถือทั้งตัวเจ้าหน้าที่และเกษตรกร

13. ค่าใช้จ่ายการดำเนินงานจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กรมส่งเสริมการเกษตร (2542 ค) ได้ให้รายละเอียด ไว้ดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งและพัฒนาสำนักงานศูนย์ วงเงินประมาณ 20,000 บาท
 - 1.1 วัตถุประสงค์ เพื่อจัดตั้งสำนักงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ให้มีอุปกรณ์ ข้อมูล และอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานของสำนักงานศูนย์
 - 1.2 ผู้รับผิดชอบ
 - 1) คณะทำงานโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร ระดับอำเภอและระดับตำบล
 - 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้าน พืช ประมง ปศุสัตว์ พัฒนาที่ดิน สหกรณ์ ฯลฯ
 - 1.3 การใช้จ่ายงบประมาณ จะใช้จ่ายตามรายละเอียดดังนี้
 - 1) จัดวัสดุอุปกรณ์ในการแสดงข้อมูลและอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการดำเนินงานในสำนักงานศูนย์ ได้แก่ แผนที่ ตัวอย่างของจริง รูปภาพ ข้อมูลเป็นรูปเล่ม ฯลฯ
 - 2) การจัดแสดงข้อมูลตาม ข้อ 1) ให้พิจารณาจัดทำข้อมูลให้สอดคล้อง และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนในตำบลนั้น ๆ (ศึกษารายละเอียดจากเอกสารมาตรฐานข้อมูลศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล)

2. ค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งและพัฒนาจุดสาธิต วงเงินประมาณ 15,000 บาท

2.1 วัตถุประสงค์ เพื่อจัดตั้งจุดสาธิต โดยการคัดเลือกจุดสาธิต จากกิจกรรมที่เกษตรกรจัดทำประสบผลสำเร็จในสาขาต่าง ๆ ในพื้นที่ และพัฒนาเป็นจุดสาธิต (ต่อยอด) ที่สามารถแสดงวิธีการขั้นตอนการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรสาขาต่าง ๆ เช่น ด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ พัฒนาที่ดิน ฯลฯ

2.2 ผู้รับผิดชอบ

1) คณะทำงานโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร ระดับอำเภอและระดับตำบล

2) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสาขาต่าง ๆ

3) เกษตรกรเจ้าของจุดสาธิต (วิทยากรเกษตรกร) และเกษตรกรผู้นำซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

2.3 การใช้จ่ายงบประมาณ ใช้จ่ายตามรายละเอียด ดังนี้

1) วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสาธิตและวัสดุอำนวยความสะดวกในการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ กระดานบอร์ด แผ่นชาร์ท ป้ายข้อมูล ไม้ไผ่ แฝก ตาข่ายพลาสติก ฯลฯ

2) การปรับปรุงพื้นที่จุดสาธิต ได้แก่ การปรับปรุงคันดิน ฐานน้ำ การตกแต่งบริเวณจุดสาธิต ฯลฯ

3) วัสดุการเกษตรเท่าที่จำเป็นจริง ๆ

2.4 สาระสำคัญ

1) การเตรียมการเพื่อการสาธิต

- เตรียมอุปกรณ์สำหรับการสาธิตและถ่ายทอดความรู้ เช่น ป้ายแสดงจุดสาธิต บอร์ดแสดงข้อมูลของจุดสาธิต ฯลฯ

- สิ่งอำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรในการถ่ายทอดความรู้ เช่น การจัดที่นั่ง จัดศาลา / เฟิงพัก สำหรับเกษตรกร

2) ชักชวนความเข้าใจกับเกษตรกรเจ้าของแปลง (วิทยากรเกษตรกร) ภายใต้อำนาจแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) จัดทำแผนการถ่ายทอดความรู้แสดง ณ จุดสาธิต

4) เนื้อหาสาระของเทคโนโลยีที่จะถ่ายทอด ได้แก่ ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีตามความเหมาะสมเพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับถ่ายทอดให้เกษตรกรในตำบลหรือพื้นที่อื่น ๆ ได้ศึกษาและนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้ขบวนการสาธิตและศึกษาให้เป็นไปในรูปแบบของการมีส่วนร่วมกันคิด วิเคราะห์ตามหลักการของโรงเรียนเกษตรกร

3. ค่าใช้จ่ายในการอบรมวิทยากรเกษตรและเกษตรกร วงเงินประมาณ 5,000 บาท

3.1 วัตถุประสงค์ เพื่อให้คณะทำงานโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตรระดับตำบล เกษตรกรเจ้าของจุดสาธิตและตัวแทนเกษตรกรจากหมู่บ้านต่าง ๆ มีความรู้ทัศนคติที่ถูกต้อง มีทักษะ/เทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งเป็นบุคคลเป้าหมาย ที่จะนำความรู้ด้านการเกษตรสาขาต่าง ๆ ไปถ่ายทอดสู่เกษตรกรในตำบล โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอเป็นผู้จัดอบรม

3.2 บุคคลเป้าหมาย ได้แก่ คณะทำงานโครงการฯ ระดับตำบลเกษตรกรเจ้าของจุดสาธิต และตัวแทนเกษตรกรจากหมู่บ้านต่าง ๆ รวมประมาณ 20 คน

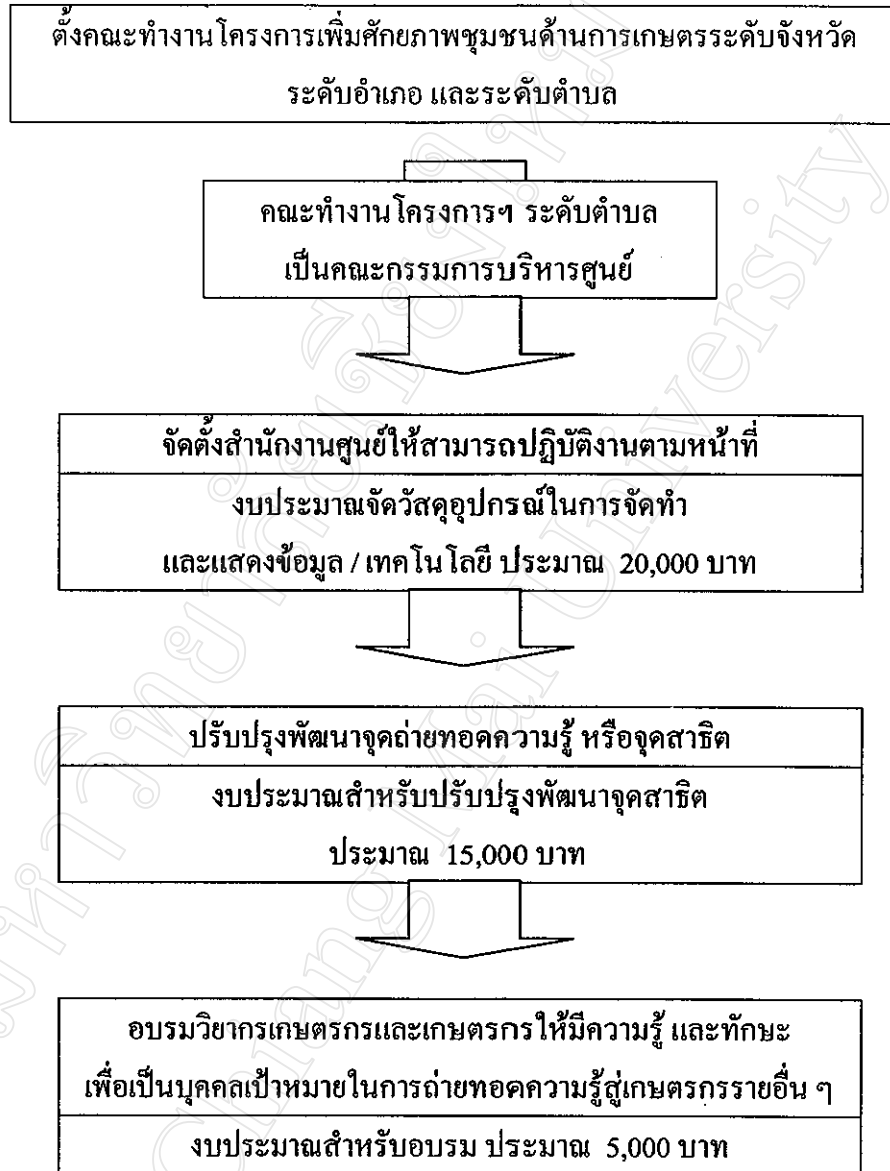
3.3 สารสำคัญในการอบรม (ตามเอกสารเรื่องเทคนิคการถ่ายทอดความรู้)

- 1) บทบาทภารกิจของวิทยากรเกษตรกร
- 2) การพัฒนาบุคลิกภาพ
- 3) เทคนิคการบรรยายสรุป
- 4) เทคนิคการถ่ายทอดความรู้และทักษะ
- 5) การผลิตและการใช้สื่อทัศนูปกรณ์
- 6) การจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม
- 7) อื่น ๆ เท่าที่จำเป็น

หมายเหตุ

1. งบประมาณให้ใช้เฉพาะตำบล ห้ามโยกย้ายงบประมาณจากตำบลหนึ่งไปอีกตำบลหนึ่ง
2. รายการใช้จ่ายให้เป็นไปตามวงเงินที่กำหนด

ขบวนการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลจังหวัดเชียงใหม่

จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 22 อำเภอ กับ 2 กิ่งอำเภอ โดยในปี พ.ศ. 2542 ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลครบทุกตำบลที่มีพื้นที่การเกษตร จำนวนรวม 190 ศูนย์ ในจำนวน 190 ศูนย์นี้มี 2 ศูนย์ที่เป็นศูนย์นำร่อง ได้แก่ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแม่แฝกใหม่ อำเภอสันทราย และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง และในปี พ.ศ. 2543 ได้กำหนดจัดตั้งศูนย์นำร่องเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 2 ศูนย์ ได้แก่ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลแม่สุณ อำเภอฝาง ดังนั้นจังหวัดเชียงใหม่ จึงมีการดำเนินงานศูนย์นำร่องรวม 4 ศูนย์ และศูนย์จัดตั้ง จำนวน 186 ศูนย์ และส่วนใหญ่ตั้งอยู่ที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือร้อยละ 83 ที่เหลืออีกร้อยละ 17 ตั้งอยู่สถานที่อื่นๆ เช่น ศาลาเอนกประสงค์ ที่ทำการกลุ่มเกษตรกร โรงเรียน เป็นต้น รายละเอียด จำนวน ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ (ในภาคผนวก ค.)

พจนัพันธ์ (2542) ได้กล่าวว่าจังหวัดเชียงใหม่ได้กำหนดข้อมูลประจำศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประกอบด้วย 8 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สารสำคัญของโครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร (ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล)

ส่วนที่ 2 นำเสนอข้อมูลทั่วไปของตำบล ได้แก่ ด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม

ส่วนที่ 3 นำเสนอแผนที่การใช้ประโยชน์ในตำบล

ส่วนที่ 4 นำเสนอแนวทางการเกษตรระดับตำบล

ส่วนที่ 5 นำเสนอแนวทางพัฒนาส่งเสริมของหน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในตำบลนั้น ๆ

ส่วนที่ 6 นำเสนอแผนที่และแผนผังจุดถ่ายทอดเทคโนโลยี

ส่วนที่ 7 นำเสนอเทคโนโลยี วิชาการเกษตรทุกสาขาของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในตำบลนั้น ๆ

ส่วนที่ 8 นำเสนอด้านอื่น ๆ

เพื่อให้การดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นไปตามขั้นตอน และบรรลุวัตถุประสงค์ ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานศูนย์ 12 ขั้นตอน โดยสรุปดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขึ้นเตรียมการ

ขั้นตอนที่ 2 ขึ้นจัดทำศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ขั้นตอนที่ 3 ขึ้นการจัดทำจุดถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรหรือจุดสาธิต

- ขั้นตอนที่ 4 การฝึกอบรมวิทยากรเกษตรกร
- ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการเข้าถึง
- ขั้นตอนที่ 6 การบริหารงานศูนย์
- ขั้นตอนที่ 7 การดำเนินงานตามกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
- ขั้นตอนที่ 8 การประสานงานเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกร
- ขั้นตอนที่ 9 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
- ขั้นตอนที่ 10 การพัฒนากระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยี
- ขั้นตอนที่ 11 การขยายผลทั้งด้านความรู้ กิจกรรมดำเนินการให้กับเกษตรกรเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง
- ขั้นตอนที่ 12 การประเมินผล

ผลงานวิจัยและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของเกษตรกรตำบล ต่อการดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีผู้ทำการศึกษาบ่อยมาก เพราะเป็นเรื่องใหม่ที่กรมส่งเสริมการเกษตรถือเป็นภารกิจหลักประการหนึ่งที่ต้องปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย โดยดำเนินการจัดตั้งศูนย์ให้ครบทุกตำบล ปี 2542 ฉะนั้น การศึกษาจึงควรทำได้ในระดับความคิดเห็นเท่านั้น งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรงยังไม่มีผู้ใดศึกษาไว้ แต่มีงานวิจัยเกี่ยวกับโครงการใดโครงการหนึ่ง ที่คล้ายคลึงและเทียบเคียงกันนำมาเสนอเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

อัญญา (2529) อ้างโดย เกริกฤทธิ์ (2543) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลใน 4 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีต่อโครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลทั้ง 4 จังหวัดมีความเห็นโดยรวมต่อโครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรในระดับดี ความเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลต่อข้อดีของโครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตร คือ การที่มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับตำบลมาช่วยแก้ไขปัญหาในระดับตำบลได้ และเกษตรกรได้รับเทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่ ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ส่วนความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรขาดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน และขาดสัตตัตถุประสงค์ในการปฏิบัติ

ปรีชา (2532) อ้างโดย พรรณวดี (2537) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรตำบลที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของฝ่ายวิชาการ ของสำนักงานเกษตรจังหวัดในภาคตะวันตกของประเทศไทย พบว่างานส่งเสริมและบริการวิชาเกษตร ซึ่งฝ่ายวิชาการได้ปฏิบัติกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ ในรูปแบบกลุ่ม และแบบรายบุคคลมากกว่าการถ่ายทอดความรู้แบบมวลชน ส่วนงานแผนงานและงาน

ประเมินผลนั้น การฝึกอบรมรายปี และการประชุมรายปี เป็นกิจกรรมที่ฝ่ายวิชาการปฏิบัติมากกว่าการปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนงานและโครงการ การติดตาม การนิเทศและการประเมินผล และการวิจัย

ประนอม (2533) ทำการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรตำบลที่มีผลต่อโครงการปรับปรุงระบบแผน และพัฒนาเกษตร พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเห็นด้วยมากกับ โครงสร้างและระบบของโครงการ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.10) เห็นด้วยมากกับแนวทางการผสมผสานโครงการ คพพ. กับระบบอื่น ๆ (ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.13) มีความเป็นไปได้ในการดำเนินงานในระดับปานกลาง (ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.22)

พรรณวดี (2537) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรตำบลในเขตชลประทานต่อโครงการปรับระบบการเกษตรจังหวัดชัยนาท พบว่า เกษตรตำบลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งเกษตรกรตำบลเฉลี่ย 12 ปี มีประสบการณ์การฝึกอบรมโดยเฉลี่ยประมาณ 4 ครั้ง/ปี และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการปรับระบบเกษตรในเขตชลประทานลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาอยู่ในระดับปานกลาง และมีความเห็นที่ดีต่อวัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการส่งเสริมของโครงการ และมีความคิดเห็นปานกลางต่อระบบการประสานงานกับหน่วยงานอื่น

เกริกฤทธิ์ (2543) ได้ทำการศึกษาความเห็นของเกษตรกรตำบลต่อการดำเนินงานโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (ค่าเฉลี่ย 4.24) เกษตรตำบลมีระดับความคิดเห็นด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตและสินเชื่อในระดับเห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 4.21) เกษตรตำบลมีระดับความคิดเห็นต่อแผนการผลิตของเกษตรกรในระดับเห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 3.99) และมีระดับความเห็นในด้านผลตอบแทนแก่เกษตรกรในระดับเห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 3.71)

ปริมาณ (2542) ได้ศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรตำบลต่อการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ความคิดเห็นของเกษตรกรตำบลต่อการประชาสัมพันธ์โครงการทางเลือกของเกษตรกร การวิเคราะห์เกษตรกร การจัดทำแผนการผลิต การวิเคราะห์แผนการผลิตของคณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับตำบล และใช้สินเชื่อเพื่อสนับสนุนแผนการผลิตอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก